

FAKTY – RELACJE – OPINIE

X KRAJOWY ZJAZD NAUKOWY POLSKIEGO TOWARZYSTWA MEDYCYNY PRACY

Łódź, 26–29 września 2004 r.

X Krajowy Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy, połączony z obchodami Jubileuszu 50-lecia Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, odbył się w naszym mieście w dniach 26–29. września 2004 roku. Honorowy patronat nad tym wydarzeniem, mającym duże znaczenie dla całego polskiego środowiska związanego z medycyną pracy, objął Prezydent RP *Aleksander Kwaśniewski*. Członkami komitetu honorowego byli między innymi: Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Gospodarki i Pracy prof. *Jerzy Hausner*, Minister Zdrowia, Minister ds. nauki i informatyzacji prof. *Michał Kleiber*, wojewoda i prezydent Łodzi, Główny Inspektor Sanitarny i Główny Inspektor Pracy. Komitetowi naukowemu przewodził dyrektor Instytutu Medycyny Pracy prof. *Konrad Rydzyński*, a komitetowi organizacyjnemu prof. *Wiesław Sułkowski*.

Uroczyste otwarcie Zjazdu miało miejsce w Teatrze Wielkim w Łodzi w niedzielę, 26.09.2004 r. Podczas tej uroczystości uczestnicy spotkania wysłuchali okolicznościowych przemówień i jubileuszowych gratulacji, które na ręce dyrektora Instytutu złożyli przedstawiciele rządu, władz lokalnych oraz instytucji naukowych. Wysłuchano również dwóch wykładów: profesora *Ruddy Facci*, wiceprezidenta International Commission on Occupational Health (ICOH), na temat globalnych problemów zdrowia w miejscu pracy oraz konsultanta krajowego ds. medycyny pracy, dr *Ewy Wągrowskiej-Koski* na temat nowych wyzwań stojących przed tą dyscypliną naukową. Zasłużonemu pracownikom Instytutu wręczono odznaczenia państwowe, przyznane przez Prezydenta RP. Spotkanie zakończył koncert symfoniczny oraz uroczysty bankiet.

Pierwszy dzień obrad rozpoczął się od sesji plenarnej, której tematem głównym były osiągnięcia naukowe Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi w ciągu 50 lat jego działalności oraz ich praktyczne znaczenie dla ochrony zdrowia pracujących. Po wprowadzeniu, przedstawionym przez dyrektora Instytutu prof. *Konrada Rydzyńskiego*, zostały omówione osiągnięcia związane z działalnością kliniczną (dr *Janusz Iżycki*, doc. *Cezary Pałczyński*), badaniami w zakresie toksy-

kologii, kancerogenezy i patomorfologii (prof. *Konrad Rydzyński*), szkodliwego działania czynników chemicznych i aerozoli (prof. *Marek Jakubowski*), czynników fizycznych (prof. *Jerzy Jankowski*), epidemiologii środowiskowej i środowiskowych zagrożeń zdrowia (prof. *Neonila Szeszenia-Dąbrowska*), organizacji ochrony zdrowia (dr *Jerzy Kopias*), fizjologii i psychologii pracy (prof. *Teresa Makowiec-Dąbrowska*), informacji naukowej oraz działalności wydawniczej (prof. *Sławomir Czerczak*). Osiągnięcia w zakresie organizacji i działalności Szkoły Zdrowia Publicznego przedstawił dr *Jan Nosko*. Imponujący rozwój kadry i zaplecza naukowego podczas pięćdziesięciu lat działalności, bogata współpraca międzynarodowa oraz mnogość zrealizowanych tematów badawczych stały się podstawą wdrożenia do praktyki medycyny pracy wielu nowych rozwiązań i usytuowały Instytut wśród wiodących placówek badawczo-rozwojowych w tej dziedzinie nie tylko w skali krajowej, ale również międzynarodowej.

Podczas Zjazdu odbyły się trzy sesje plenarne, czternaście sesji tematycznych oraz osiem sesji plakatowych. Wygłoszono ogółem 138 doniesień w formie ustnej i 88 podczas sesji plakatowych. Zjazd zaszczylicili swym udziałem oraz wygłosili na nim wykłady wybitni goście zagraniczni: prof. *Monika Raulf-Heimsoth* z BGFA w Bochum oraz dr *Carel Hulshof* z Amsterdamu. Największe łódzkie uczelnie reprezentowali: prof. *Piotr Kuna* i prof. *Iwona Stelmach* (Uniwersytet Medyczny w Łodzi) oraz prof. *Jan Krysiński* (Politechnika Łódzka).

Tematy wiodące sesji plenarnych i tematycznych odpowiadały najbardziej istotnym aspektom współczesnej klinicznej medycyny pracy. Pierwsza z sesji tematycznych dotyczyła zagadnień alergologii zawodowej. Alergologia zawodowa jest obecnie jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dyscyplin klinicznej patologii zawodowej. Obserwowany od kilkunastu lat dramatyczny wzrost liczby zachorowań na choroby alergiczne, w tym pochodzenia zawodowego, w większości krajów rozwiniętych powoduje ogromne koszty społeczne i ekonomiczne; dlatego alergologia jest w wielu krajach uważana za poważny problem zdrowia publicznego. Większość autorytetów w tej dziedzinie prognozuje dalszy wzrost częstości występowania alergii i należy się spodziewać, że w przyszłości problem ten

może dotyczyć bardzo znacznego odsetka populacji. Ostatnich kilkanaście lat przyniosło wyraźne zmiany w strukturze identyfikowanych szkodliwych skutków zdrowotnych związanych z pracą zawodową. W związku z poprawą warunków higienicznych, następuje spadek częstości rozpoznawania skutków toksycznych narażenia na substancje szkodliwe w środowisku pracy. Jednocześnie zauważalny jest ciągły wzrost częstości przypadków chorób uwarunkowanych mechanizmami nadwrażliwości i immunotoksycznymi. Dlatego konieczne staje się możliwie dokładne określanie skali problemu oraz wypracowanie standardów postępowania diagnostycznego, orzeczniczego oraz profilaktycznego w tych przypadkach. W trakcie sesji przedstawiono interesującą koncepcję programów nadzoru, jako nowoczesnego narzędzia profilaktyki alergii zawodowej (dr hab. *Cezary Palczyński*). Omawiano wyniki badań, dotyczących nowoczesnych metod diagnostycznych alergii na szczególnie istotne alergeny zawodowe, w tym osiągnięcia w zakresie implantacji metody płwociny indukowanej jako nieinwazyjnej metody służącej obiektywizacji wyników swoistych prób prowokacyjnych alergenami środowiska pracy. Dyskutowano współczesne zasady postępowania z chorym na astmę zawodową, czynniki ryzyka alergii zawodowej oraz wyniki pionierskich badań dotyczących uczuleń na metale wchodzące w skład implantów.

Podczas sesji poświęconej zagadnieniom współczesnej audiologii i foniatrii zawodowej wykłady wygłosili cenieni specjaliści w tej dziedzinie: prof. *Mariola Śliwińska-Kowalska*, prof. *Wiesław Sułkowski* i prof. *Andrzej Obrębowski*. Przedstawiono analizę ekspertyz diagnostyczno-orzecznich dotyczących chorób zawodowych narządu głosu, czynniki ryzyka zawodowych uszkodzeń słuchu oraz nowe metody profilaktyki. Istotne miejsce miały również zagadnienia związane z nowymi metodami diagnostycznymi chorób narządu głosu (metoda analizy akustycznej) i zawodowego uszkodzenia słuchu oraz perspektywami działań terapeutycznych w tych schorzeniach.

Rosnące znaczenie psychologii w opiece nad pracującymi, pozostające w związku z uznaniem czynników psychospołecznych za bardzo istotny aspekt zdrowia pracowników było tematem kolejnej sesji tematycznej. Podkreślono rolę oddziaływania psychologicznego już od etapu profilaktycznych badań wstępnych, poprzez działania terapeutyczne w sytuacjach wystąpienia zdarzeń traumatycznych podczas wykonywania czynności zawodowych, aż po psychospołeczne determinanty powrotu i adaptacji do pracy po przebyciu chorób so-

matycznych. Uwagę poświęcono również szeroko dyskutowanym ostatnio problemom przemocy w miejscu pracy, w tym różnicom indywidualnym oraz konsekwencjom ich doświadczania.

Kolejna sesja plenarna poświęcona była zagadnieniom polityki w ochronie zdrowia pracujących oraz aspektom jakościowym świadczeń zdrowotnych i metodom ich kontroli. Omówiono zintegrowane zarządzanie zdrowiem i bezpieczeństwem w miejscu pracy, główne strategie w ochronie zdrowia pracujących w krajach europejskich, jak również ekonomiczne kryteria oceny zarządzania zdrowiem pracujących. Uwagę poświęcono również uznaniu satysfakcji biorców świadczeń zdrowotnych za ważny miernik ich jakości. Przeprowadzono analizę działalności wojewódzkich ośrodków medycyny pracy w Polsce i zaproponowano koncepcję wprowadzenia księgi jakości jako ważnego elementu systemu certyfikacji jednostek podstawowych służby medycyny pracy.

Sesje tematyczne poświęcone szczegółowym zagadnieniom klinicznej medycyny pracy połączone były z sesją satelitarną sieci „Tekstyli i zdrowie”. Podczas nich przedstawiono szereg interesujących doniesień naukowych i praktycznych dotyczących najbardziej istotnych zespołów klinicznych, aspektów ich diagnostyki, orzecznictwa oraz profilaktyki. Omówiono nowoczesne metody diagnostyczne oraz wytyczne postępowania metodycznego, dotyczące zespołu wibracyjnego. Wskazywano na rolę narażenia zawodowego na wybrane szkodliwości w patogenezie przewlekłych schorzeń układu nerwowego. Analizowano aspekty ryzyka rozwoju zawodowego zespołu cieśni nadgarstka. Powrócono również do aspektów alergii zawodowej. W ramach tego zagadnienia omówiono wyniki badań dotyczących występowania nadwrażliwości kontaktowej u pracowników przemysłu włókienniczego, wpływu zawodowej ekspozycji na pyły tkanin na rozwój alergii układu oddechowego o typie natychmiastowym i przedstawiono interesujący przypadek kliniczny byssinozy.

Na kolejnych sesjach dyskutowano zagadnienia dotyczące wpływu czynników środowiska pracy na układ krążenia oraz występowania i konsekwencji narażenia na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy.

Oddzielne sesje poświęcono konsekwencjom zdrowotnym zawodowych narażeń na pola elektromagnetyczne. Omówiono nowe źródła narażenia (jonowy rezonans cyklotronowy) oraz praktyczne możliwości ochrony przed jego skutkami z uwzględnieniem koniecznych zmian w legislacji dotyczącej tego zagadnienia.

Podczas sesji poświęconych aspektom fizjologii pracy i ergonomii omawiano zagadnienia związane ze zmianami w procesach adaptacyjnych do pracy w zależności od wieku, różnicami w poziomie wydolności fizycznej, oddziaływaniem stresorów zawodowych, mikroklimatu gorącego i zimnego oraz ocenie i profilaktyce obciążenia układu ruchu w grupach pracowników służby zdrowia (lekarze wykonujący badania ultrasonograficzne, pielęgniarki) oraz dużych jednostek handlowych.

Odbyła się również sesja poświęcona toksykologii klinicznej, podczas której przedstawiono wykład na temat terroryzmu chemicznego oraz opisy przypadków ostrych zatruc tlenkami azotu i arsenowodorem, jak również rolę badań laboratoryjnych w ocenie toksycznego działania acetaminofenu na funkcje nerek.

Na kolejnych sesjach dyskutowano zagrożenia zdrowotne związane z zawodowym narażeniem na czynniki biologiczne oraz praktyczne zagadnienia profilaktyki i orzecznictwa w medycynie pracy. Oddzielne sesje dotyczyły problemów higieny pracy. Dyskutowano na nich na temat metod oceny narażenia zawodowego na różne czynniki w aspekcie jakościowym i ilościowym. Omawiano techniki oznaczania szkodliwych dla zdrowia substancji i czynników na stanowiskach pracy oraz problemy ustalania wartości normatywów higienicznych. Podczas sesji poświęconej promocji zdrowia omawiano założenia i funkcjonowanie programów profilaktyki schorzeń narządu ruchu, przeciwdziałania negatywnym skutkom zdrowotnym palenia tytoniu przez kobiety w ciąży, profilaktyki antyalkoholowej, jak również określano potrzeby lekarzy służby medycyny pracy w obszarze promocji zdrowia, porównywano stosowane w Polsce rozwiązania z wdrażanymi w innych krajach Unii Europejskiej oraz oceniano perspektywy rozwoju w naszym kraju promocji zdrowia w miejscu pracy.

Oddzielna sesja poświęcona była tematyce transformacji systemu ochrony zdrowia pracujących w Polsce i prezentacji polsko-holenderskiego projektu MATRA. Przedstawiono cele i zadania tego projektu (Redefini-

cja odpowiedzialności Ministra Zdrowia za opiekę nad zdrowiem pracujących w Polsce), raport z warsztatów przeprowadzonych w ramach realizacji tego projektu oraz raport eksperta reprezentującego konsorcjum holenderskie w projekcie MATRA.

Podczas Zjazdu odbyło się również Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy. Podsumowano na nim dotychczasową działalność Towarzystwa oraz wytyczono kierunki dalszego rozwoju. W trakcie Walnego Zgromadzenia odbyły się wybory do władz PTMP. Nowym przewodniczącym Zarządu Głównego PTMP został prof. *Ryszard Andrzejak*, specjalista chorób wewnętrznych i medycyny pracy, reprezentujący ośrodek wrocławski. Ustalono także, że następny zjazd odbędzie się za cztery lata w Opolu.

X Krajowy Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy pozwolił na ocenę obecnej sytuacji, wymianę doświadczeń oraz wytyczenie kierunków rozwoju dalszych badań w zakresie większości aspektów współczesnej klinicznej medycyny pracy, higieny, psychologii, fizjologii pracy oraz innych dziedzin związanych z ochroną zdrowia pracujących. Pozwolił także na integrację środowiska osób związanych z medycyną pracy w naszym kraju oraz gości zagranicznych, co w perspektywie czasowej powinno przyczynić się do ułatwienia i rozszerzenia współpracy między różnymi ogniwami służby medycyny pracy w Polsce oraz nawiązania międzynarodowej współpracy badawczej.

Zjazd należy ocenić jako bardzo udany od strony organizacyjnej i owocny od strony naukowo-praktycznej; spełnił on pożyteczną rolę w procesie konsolidacji wysiłków całego naszego środowiska w kierunku dalszej poprawy sytuacji epidemiologicznej w populacji osób pracujących.

dr *Tomasz Wittczak*
Klinika Chorób Zawodowych
Instytutu Medycyny Pracy
im. prof. *J. Nofera* w Łodzi
e-mail: tomekwit@imp.lodz.pl

